

A'

TSASZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

XXXXXXXXXX

Nro 1.

Költ Bétsben, Böld. Afzfzony Havának (Januáriusnak)
3-dik napján 1797-dik Elztendőben.

Hadi Környümlállások.

B ró *Alvinczy*' visszavonulásáról azt írja egy *Velentzei Levél*; hogy az; nem elvesztett hártzoknak következése vólt; hanem egy oly Plánum szerént lett; mely; bátorságosabb és jobb az elsőnél.

A' *Velentzei Közönséges-Társaság*; mind szárazon; mind vízenn neveli a' maga fegyveres erejét: mely tzelra; hogy elégséges fundusa legyen a' Kormányshéknek; meg-nagyobbította az adókat; neve-

A

zetessen azokat, melyeket az úgy nevezett Gondoláktól, (a' tsatornákon járó könnyűszerű hajóktól) kell fizetni. A' mely Lakosnak t. i. két evedzős Gondolája van: tartozik attól fizetni esztendő által a' közönséges kaszszába, öt aranyat; a' 4 evedzöstől pedig ötvent. — Ezenkívül az első Magistrátuális Személyek között Egy a' végre rendelődött ki, hogy a' gazdag Magános-Személyeket és Kereskedőket magához hívatván, buzdítsa őket, hogy, *száztól négy* esztendei interesre, adjanak, tőlök ki telhetőképpen költsön-pénzt a' Haza' Kaszszájába, 's már a' mint olvasuk a' *Velentzei* Tudósításokból, derék summa is telik, az említett Magistrátuális Személynél tett pénzbéli ajánlásaikból a' tehetős Lakosoknak.

25 Nápolyi Katonákat, kik a' Római Sereghez szökdöstek által, visszfa engedett Pápa Ö Szentsége, a' *Nápolyi Felség'* bárátságos kérésére, oly feltétellel, hogy semmi büntetéssek ne legyen.

Mediolánumból Déc. 18-dikánn: — „Helyre-állítván *Bonaparte* a' maga megrontsolódott egészségét, hirtelen el-útazott innét, de, miért? és hová? nem tudatik.“

A' Olasz-Országai Frantzia Seregtől ennelötte végképpen el-botságtatódott Tisztek most parantsolatot kaptak, hogy haladék nélkül térjenek visszfa előbbeni helyeikre. Az Engedetieneknek büntetése a'

ieszsz, hogy ki fognak törölni a' Katona-Tisztek' Laistromából; az Engedelme-
seknek pedig hafznos ígéretek tevődnek.

Az Ángliai Ország-gyűlés' Második Táblája, nem tsak helybe-hagyta, Dec. 7-dikénn: hogy *Pitt* Minister fel-vehesse költsön az Ország Kaszszájába, azt a' 13 millió font sterlinget, melyet már elébb, nagy készséggel bé-ajánlották oda, tsupán négy napok alatt az Ország' Gazdagjai; hanem reá állott arra is, hogy a' rendes; és némely új, de leg-inkább tsak a' tehetősebb Lakosokat érdeklő adók által, 27 millió, 647 ezer font sterlingre (276,470,000 forintra) nevelhesse, az ezenn esztendőbéli közönséges költségek' fundusát, és hogy abból 3 millió f. ft. a' Ts. K. Felsőnek küldhessen hadi segedelmül; valamint jóvá hagyta azt is a' Tábla, hogy a' szorgos környülállásokhoz képest 1,200 ezer font sterlinget küldött *Pitt* Minister a' Ts. K. Felsőnek, hasonló végre, a' múlt Sept. benn, a' midőn nem tartottak Ország-gyűlési Ülések, 's azért is nem tehetett jelentést az említett küldésnek szükséges volta felől a' Parlamentomnak. *Fox* Úr' ítélete a' Tsáfszárról a' vólt: hogy ezen Felsőnek hívsége, bátorsága, és egész caractere, minden tiszteletet érdemel.

A' Fr. Direktórium igen érzékeny kifejezésekkel kötötte szívére Dec. 13-dikánn a' Törvényhozó Gyűlésnek, hogy

segítsen haladék nélkül a' Respublika Kafz-
száinak utolsó szükségén, a' melyekből se
Katonaságot, se Tisztviselőket nem lehet
fizetni 's a' t.

Londonból Déc. 9-dikénn: — „Min-
den órán indulni fog Kikötőhelyeinkből
egy Hajóssereg, *Bridport* Admirálisnak és
Gardner Vice-Admirálisnak vezérlessek
alatt, 's útját veszi a' *Bresti* Frantzia Ki-
kötőhely felé, a' honnan, szárazra való Ka-
tonasággal egyetemben szándékozott egy
Hajóssereg ki szállani, a' mint értettük,
vagy *Irrlandia*, vagy *Portugallia* ellen.
Bridport Vezérünk' Serege, 17 líneai ha-
jókból, és ezekkel erányos számú Fregá-
tokból fog állani. *Jervis* Admirálisunk'
vezérlése alatt a' Földközi-tengeren lévő
Hajósseregünkhöz is induló félben vagy-
nak tíz líneai hajók. — Arról a' Spanyol
Hajósseregről, mely *Toulon* alól ismét ki
szállott a' tengerre, oly hír érkezett ide,
hogy egy nagy szélvész által széljel szórat-
tatott. Öt hajó belőle, *Minorca* Szigeté-
hez vetődött; 3 pedig árbotzfák nélkül
Carthagenához. — Egy Ámerikai hajón,
húsz ezer puskát és sok ágyút akartak szál-
lítani a' Frantziák vagy valamely *Irrlán-
diai* Kikötőhelybe, vagy a' *Brestibe*. De
Audacious nevű líneai hajónk, mely, *Gi-
braltártól* indult, fogva hozá azt tegnap
Portsmouthi Kikötőhelyünkbe. — *Irrlan-
diában* a' **Volontérok** (önként vállalko-

zott Katonák) száma, 12719 lovasokból és 5091 gyalogokból áll. A' Vice-Király jól meg-rakatja a' partokat ágyúkkal, hogy hatalmassann ellent lehessenn állani a' Fr. áknak, ha meg-találnák próbálni az azokra való ki-szállást. Négy Distriktusok hirdetődtek ki pártosoknak, melyek, mivel hasznokra nem fordították jókor a' nékiek ajánlott kegyelmet: későn fogják síratni erőszakos nyughatatlanságjokat. — *Dre-szins* nevű Hírhordókn, a' ki *Bétsbe* küldettetett vólt *Párisból*, Lord *Malmesbury* Követünk által; visszfa-térvénn *Párisba* a' Ts. K. Udvar' válaszfzával: a' múltt ejt-fzaka ide érkezett *Párisból*. — Az idevaló (Londoni) Újságok szerént, Lord *Malmesbury*, eleibe terjesztette a' Külső dolgokra-ügyelő Fr. Ministernek, hogy már vagyon hatalma Néki az Udvarától, ki-nyilatkoztatni a' költsönös pótlásoknak (compensációknak) tárgyait, az az, hogy *Nagy-Britannia*, az általa e' folyó hadban el nyertt Birtokoknak visszfa-engedéséért, mitsoda Tartományokat kíván visszfa adatni a' maga Frigyeseinek, a' Fr. Nemzet által? de egyfzersmind jelentette, hogy a' *Nagy-Britanniai* Kabinétnek nem lenne tetfzésére, ha, az e' részben egymással közlendő Írások, nyomtatásbann ki-adat-tatnának, úgymint a' melyeknek közönsé-gesekkétevése, nem szolgálna előmenete-lére az alkunak. A' Direktórium meg is

ígérte, hogy nem fogja ezentúl közre-botsátani a' *L. Malmesbury* és a' Fr. Minister *Delacroix* között folytatandó levelezést.

A' Spanyol Udvar, nem fordíthatja a' Frantziákkal egyezőleg, egész fegyveres erejét az Anglusok, és az ezekkel barátságban maradt Portugallusok ellen. Elvonja t. i. azonn erőnek egy részét, az Ámerikai Spanyol Birtokokbéli támadás, mely — a' *Portugalliai Tudósítások szerént* — oly erőbenn ütötte ki magát, hogy az odavaló Kormányzók, sietős segedelemért küldött *Mádrit*ba. Az *Ámerikából* mostanság érkezett Spanyol hajókra 'frázszak állítódtak, kiknek kötelességjékben áll, szorossann vigyázni, ne hogy a' Hajókon lévő Legénység Leveleket küldözgessen bé a' Kikötőhelyekből az Országba. A' kik engedelmet nyertek, mely szerent, az említett hajókról ki-szállhattak a' szárazra: esküvéssel kötelezték magokat, hogy ők leg-kissembet sem fognak ki-nyilatkoztatni az Ámerikai Spanyol Birtokoknak zavaros állapotjáról.

Az *Északi-Ámerikabéli Közönséges-Társaságnak Nagy-Br. tanniával* lett öszfeszövetkezését a' Kereskedésre nézve, oly nehezen szenvedik a' Frantzia Igazgatók, hogy nem is akarják el fogadni annak a' Ministerjét *Pinkney* Urat, ki, a' *Párisból* el távozott Ámerikai Minister *Mionro* Úr helyébe érkezett mostanság a' Fr. Direktóriumhoz.

A' *Batáviai* Közönséges-Társaság' tengeri Katonáinak nagy része szít a' Néhai Helytartóhoz, az *Arausiói* Hertzeghez; mint ezt nyilván bizonyítja azon Tudósítás is, melyet, a' *Lucas* Contre-Admirális Hajósseregének Aug. 16-dikán a' Jó-Reménység' fokánál Ánglus fogságba lett jutásáról, írt *Hágába* az említett Hajósseregbéli *Otto Verhagen* nevű Hajós-Hadnagy *Portsmouth* alól, hová még, Növ. 20-dikán el érkezett ugyan egy Ánglus Fregátonn, de még 29-dikig se' kapott volt engedelmet a' Holláudiába való által rándulásra; azért írta Növ. 29-dikém említett Levelét, melyben meg-vallja: hogy mi-helyt az Ánglus Hajóssereget látta a' Hollándiai Hajós-nép: annak legnagyobb része, mindjárt narants-fzín bokrétaikat rakott fel, 's az *Arausiói* Ház' egészségéért tele' itták magokat, el hagyták helyeiket 's Tisztjeiknek nem engelmeskedtek. Ezért kéntelenítettett *Lucas* Contreadmirális egygyezni az Ánglusokkal, 's magát megadni. — Ez a' Levél Déc. 13-dikán olvastott fel *Hágabann* a' Bat. Nemzet gyűlése előtt.

Brestből Déc. 3-dikán egy Kurír indult *Párisba*, de az útját el állották a' Tolvajok, 's ki rablották a' táskáját. A' Személyében azonban sem magának, se' a' Kotsissának kárt nem tettek. Májustól fogva, 24-dik Kurír már ez, a' kivel így

bántak az Űtonálló Tolvajok, mint a' Po-
stákra ügyelő Kormányfzék tudósította a'
Politzáj-Ministert.

Elegyes Tudósítások.

Az Orosz Császár, Cancelláriussá tette a' maga nagyobbik Fiát, a' Külső dolgokra ügyelő Ministériomnál, Gróf *Besborodkó* Elölülése alatt; az Ifjabbik Fiának pedig a' Belső dolgokra ügyelő Ministériombann adott széket. — A' Testörzö Reg. ektől engedelemmel távol lévő Tisztekre nézve parantsolatot hirdettetett, hogy a' törvényes időre okvetellen megjelenjenek a' Reg. jeiknél. — Minden olyatén Gárda Tiszteket, a' kik nem tesznek Katonai szolgálatot, minéműek: a' Kamarás-Urak — mind első, mind 2-dik rendűek — elbetsáttatott a' Reg. ektől. — Ama' nevezetes Lengyel Vezért, *Kosciuskót* ki-eresztette a' fogságból, és még 1500 Paraszttal is meg-ajándékozta; *Niemcewicz* Urat is, kinek hasonló sorsa vólt a' Gen. *Kosciuskó*éhoz, a' szabadságon kívül ezer Paraszttal ajándékozta meg; Gróf *Potockynak* pedig visszada a' jószágait. Egyebet nem kívánt tőlök, hanem hogy tsendességben való maradásokat emberiségjekre fogadják. — Azokat a' közönséges épületeket, melyekben Betegek és Szegények tartatnak, örömet járja, és hatalmas jó-szívűségének vígasztaló s újító következéseit tapasztaltatja.

Hogy *Páris*bann igen el hatalmazott a' Tolvajkodás: ennek természetzi okát *Boissy d' Anglas*, a' Rontó játékos-házakban találta, a' melyek, úgy meg szaporodtak, mint Ő Déc. 10-dikénn hathatóssann előadta a' Törvényhozó Iffjabbik Gyűlés előtt, hogy 29-ről 40-re ment már most fel a' számjok. Kívánta egyszersmind, hogy nevezzen ki a' Gyűlés egy Kommissziót, mely, eszközöket találjon egy oly nagy Gonofznak ki-irtására. Nevezett is ki e' végre a' Gyűlés Kommissziót azonnal, melynek egyik Tagja, maga *Boissy*; másik *Sieyes*; 3-dik pedig *Berlier*.

A' Históriákban nevezetes *Nannetumi* Rendelésnek vizsgálata által Frantzia Országból ki-költözni kénytelenített Hugonotta Familiáknak Maradékaira nézve egy Előadást terjesztett *Pastoret* Déc. 11-dikénn az Iffjabbik Törvényhozó Tanács' elejébe, 's vítatta, hogy vizsgálata kell adni Nékiek, mind a' Polgári jusokat, mind pedig a' jószágokat is, melyeket az ő Eleik birtak. Ezen tárgy, bővebb vizsgálás után fog még el igazítódni.

A' Nevelés' módja

mind ez ideig sints meg határozva, a' mostani változó Frantzia Világban. Még 1794-dik esztendőben Januárius 29-dik napján adódott vala ugyan már ki egy Nemzet-gyűlési Végzés, mely, a' Nevelést és a' Nevendékeknek tanítását erányzó fundamentomos Könyveknek ki-dolgo-

zását meg-határozta, 's azoknak készítésére minden alkalmas Hazafiakat buzdított, és egyfzersmind rendelt egy Deputátziót is, mely, a' készítendő Könyveket, valóságos belső érdemek fzeréért meg-ítélje; 's ebbéli értelmét annakutánna eleibe terjefszze a' Nemzeti-gyűlésnek: de a' bé-mutatódott Munkákból, egyet se' talált a' Deputátzió olyat, a' mely, minden részben meg-felelt volna a' Végzés' kívánságának. Tíz Klafzfziszra osztotta vólt fel a' Végzés, a' készítendő munkákat, 's tette:

1. Első Klafzfziszba, azokat, melyeknek tárgya légyen a' testi és erköltsi nevelése a' Gyermeknek, születéssektől fogva, azon idejekig, melyben el kezdhetik a' Nemzeti Oskolák' járását, a' mely idő, 6-dik, és 8-dik esztendő's korok között vagyon.

2-dik Klafzfziszba, a' melyek, magokban foglalják, az Alsó- vagy Első-Oskoláknak mind két nemű Tanítóira nézve szükséges Útmutatást.

3-dik és 4-dik Klafzfziszba, a' melyek, adjanak Útasítást az Olvasás' és Írás' tanulására; és a' Frantzia nyelv' tudományjának zsengeit is magokban foglalják.

5-dik Klafzfziszba, a' melyek elő-adják, a' számvetés' és földmérés' fundamentomait, 's az új Frantzia Mértékeket meg-magyarazzák, és az előbbienikkel egybe-hasonlítsák.

6-dik Klafzfziszba, a' melyek mutassák meg: Hogy kellések jobb móddal tanítani a' Geographiát.

7-dik Klafzfziszba, a' melyek a' Természettudományt, és a' Természeti Hiftóriát. — 8-dik Klafzfziszba, melyek, az Erköltsi-Tudományt. — 9-dik Klafzfziszba, melyek, a' Kereskedésről és Földmívelésről való tudományt; a' 10-dikbe végre, olyakat, melyek, a' Nevelésnek és Tanításnak tárgyairól különbkülönbféle meg nem határozott Egyes Írásokat foglaljanak magokban.

Ezen tíz Klafzfziszoknak mindenikére írtak Sokan, a' kiknek Munkáikról hozott

Ítéletét az a' végre ki-rendeltt Deputátzió-
 nak, 1795-dik esztendőbenn, Déc. 3-dik
 napján terjesztette *Lakanal* nevű Tag, a'
 Törvényhozó Nemzeti-Gyűlésnek Iffjabbik
 Tanátstsa' eleibe. — Az *Első Klaszszisú*
 temérdek Írások között hármát kapott oly-
 lyat a' Deputátzió, melyekben a' testi ne-
 velést illető hafznos tapasztalások vágy-
 nak, 's azt ítélte, hogy jó lesz a' három
 Értekezésekből egy Könyvet készíttetni,
 egynehány Nemzet-gyűlésbéli Tagok ál-
 tal, és ezen 3 Értekezések' Szerzői köz-
 zül mind egygyiknek, 2500 lívert adni ju-
 talmúl. — A' 2-dik *Klászszisú* Munkák
 közzül, egyben se' talált a' Deputátzió,
 az első neveléskori oly igen szükséges testi
 gyakorlásokról valamely fundamentomos
 Észrevételeket 's Regulákat. Némely hafz-
 navehető tanátsadásokat a' Tanítókra néz-
 ve ugyan tsak kapott egyben, 's azt ítélte
 a' Szerzőről, hogy több ideje lévénn An-
 nak az írásra, derekabb Munkát is lehet
 még tőle várni: minekokáért ösztönül ad-
 ni kell most Nékie 2500 lívert. Egy más
 Írónak is ítél 1500 líver jutalmat. — A'
 3-dik és 4-dik *Klászszisú* tárgyakról készí-
 tett új Munkák közzül egybenn, elmés
 módjait találta a' Deputátzió, az olvasás
 tanítása könnyebbítésének; de egyfers-
 mind azt is ítélte felölök, hogy gyermeki
 észnél több kívántatik azoknak meg fogá-
 sára. Ugyan tsak adatott 2500 líver ju-
 talmat az Írónak. A' régibb és most a'

Deputátzió ítélete alá bocsátott Munkák között 4 Fr. Grammatikák Írói kaptak jutalmat úgymint: *Lhomont* 3 ezer lívert; *Pankoucke* Könyvárros is annyit; nem különben *Blondin* is. A' 4-dik Író nem nevezte meg magát. Az, kapott 2 ezer lívert — Az 5-dik *Klafszis* tárgyaiból a' Számvetésnek jobb móddal való tanítását illető Munkák között olyat talált ötöt a' Deputatzió, a' melyekből hiszi, hogy alkalmas Arithmétikát lehet készíteni némely változtatásokkal, az Alsó- vagy Első-Oskolák' számára. Az első ezek között, még 1794-dik esztendő előtt kézben forgó Könyv vólt már ily titulus alatt: *Elemens d' Arithmetique avec des Observations pour les Instituteurs etc.* Ennek a' Szerzője 3 ezer lívert kapott jutalmúl, a' más négy Szerzők közzül pedig mind egyik 2500 lívert. — A' *Geographián*ak tanítása körül foglalatostkodott Tudósok közzül egynehányról emlékezett ditsérettel a' Deputátzió. *Michel* Urat pedig, a' ki még 1794-dik esztendő előtt adott vala már ki egy helyes Értekezést ezen tárgyról, meg is jutalmaztatta 2500 líverrel; egy más Szerzőnek, 2000 lívert; 3 diknak pedig 1500-at adatott. — A' *Természet Históriájának* tanulásábann jó fundamentomot vetető Könyvnek tsupánn egyet nézett ki a' Deputátzió, a' hozzá béküldött számos Munkák közzül, mely, 1794-dik esztendő előtt jött vólt ki, ily tzím alatt: *Elemens d'*

Histoire naturelle par A. L. Millin. Első Systematicus Kézi-Könyv ez, az egészsz Természet' Históriájára nézve, Frantzia nyelvonn. A' Szerző, ki, egyéb tárgyakról is adott ki jeles Munkákat, 3 ezer líver jutalmat nyert. — Az *Erköltsi Tudományról* sokann írtak; de nem tettek elégét a' Deputátzióknak, mely azonbann ösztönül tsak ugyan számos Szerzőket meg jutalmaztatott. *Bernardin de St. Pierre* nevű Tudósra, Nemzet-gyűlési Végzés által vagyon bízva, hogy készítsen egy Kézi-könyvet, mely, az Erköltsök' formálására Kalaúzúl szolgáljon a' Tanítóknak. — A' Kereskedésről és Földmívelésről egy Munka se' küldődött a' Deputátzióhoz: hanem bizonyosnak írják, hogy ezen fő tárgyakról, *Dubois* nevezetű, esmeretes tálentomú Tudós készít egy fundamentos Tanító-Könyvet. — A' *Nevendékek' Oktatására* már ez előtt egynehány esztendőkkel kezdtek ki adni különbkülönféle elegyes Írásokat *Duchesne* és *Blondel* nevű Tudósok, *Portefeuille des Enfants* titulus alatt, kik hogy annál nagyobb buzgósággal lássanak hozzá ennekutánna is ily közhasznú foglalatosságjokhoz, hat ezer líver ajándékot kaptak ketten. *Turquin* Úr is kapott 3 ezer lívert, a' ki, hasonlóképpen már egynehány esztendőkkel ez előtt adott vólt ki nyomtatásan Utmutatást az Úzás' meg-tanulására,

Béts.

Magyar Ország - Gyűlésének Károly Főherceghez küldött Deputátusai, *Béts*-re fogva, 52 és fél postát mentek 6 nap, és 6 éjfézaka *Offenburgig*, mely, a' Rajna jobb melyékén fekszik, *Strafsburgon* innen 3 órányira. A' Fő Herzeg igen szivesen fogadta ezen jeles Depntátziót, 's két napi mulatása közben gazdagon traktálta. Dec. 24-dikénn reggel, el is vitte maga Ő Kir. Fő Hgsége, kedves Vendégeit, a' *Kehlmelyeki* nagy sántzainknak, és táborunknak megnézésére, mintegy 2 óránynyi meszszeségre *Offenburgtól*. Havas esőben érkeztek vizsza *Offenburgba*. Ebed után bútsút vettek Magyar Köveiteink Ő Kir. Fő Hgségétől.

Új esztendő' első napján, a' Magyar Királyi Testörző Sereget, oly fényes új öltözékben vezette bé az Udvarba, a' már *Offenburgból* szerentsésenn vizsza érkezett Hg *Eszterházy* Miklós Generális, melynek párját nehéz látni. A' kalpagon álló nagy Forgó; a' Vitéz - kötés; a' Mentekötő; az egélf kard; a' páltza - feje; és a' sarkantyúk is briliántokkal tündöklének. A' mente és a' dolmány' gombjai, smaragd 's briliánt kövekből, és gyöngyökből vagynak módossann özfze-szerkeztetve. A' mente, dolmány, nadrág, és a' sárga tsizma, két 3 újnyi, néhol tenyényi szélességre, kellemetesen ki vagynak rakva jóféle gyöngyszemekkel, melyek között igen sok szaz nagyok is szemléltetnek, a' milyenek közül egy szem, 18 forintot ér.